

معاون چاپ و نشر سازمان دارالقرآن الکریم از چگونگی نظارت بر چاپ قرآن می‌گوید

هر قرآنی شیوه اعراب‌گذاری خاصی دارد

دیوارهای اتاق بزرگ، با ردیف کتاب‌ها رنگ گرفته است. کتاب‌ها از کف اتاق تا سقف چیده شده‌اند. هر تکه از دیوار را که نگاه کنی به یک‌رنگ از کتاب است، ولی همه در یک نقطه مشترک‌اند. روی همه آن‌ها نوشته شده است «قرآن». هر جا که بنشین رویه رویت، پشت سرت، همه و همه کتاب‌های جلد شده چرمی در ابعاد رحلی و وزیری ردیف هم نشسته‌اند. دیدن این تعداد جلد قرآن در یک اتاق برای خودش جذابیتهایی دارد خواستنی. آن‌هم با جلد‌های متنوع، پشت ویتترین‌های شیشه‌ای. اینجا دفتر معاون چاپ و نشر سازمان دارالقرآن است. «میثم معافی» معاون نظارت بر چاپ و نشر سازمان دارالقرآن، ردیف اول کتاب‌ها را نشانمان می‌دهد و می‌گوید: این کتاب از سال ۱۳۶۴ در اینجا نگهداری می‌شود وقتی هنوز اینجا سازمان دارالقرآن نشده بود. یکی را به دست می‌گیرد و ادامه می‌دهد: «این نخستین کتاب قرآنی بود که مجوز چاپ و نشر را از دارالقرآن سازمان تبلیغات اسلامی گرفت. از همان موقع هر ناشری که برای چاپ و نشر کتاب اقدام کرد و مجوزش را معاونت چاپ و نشر دارالقرآن سازمان تبلیغات اسلامی صادر کرد، یک نمونه از کتاب قرآنی چاپ‌شده‌اش را اینجا در این ویتترین‌ها نگاه داشتیم». نگاهم گره می‌خورد به ردیف کتاب‌ها که معجزه آخرین رسول خدا (ص) است. ویتترین شیشه‌ای از کف تا سقف شماره‌گذاری شده است با یک نگاه اجمالی می‌توان فهمید در کدام سال بیشترین چاپ قرآن را داشته‌ایم. البته قرآن‌هایی که مجوز چاپ و نشرشان را از این اتاق و از این سازمان گرفته‌اند.

به صورت خودجوش و به خیال اینکه کار مهمی را انجام داده است پروسه چاپ را متوقف می‌کند و بسم‌الله الرحمن الرحیم را به سوره توبه اضافه می‌کند. به همین سادگی کار همه را چند برابر کرده است. هر چند این قرآن در همان مراحل اول چاپ متوقف شد و خدا را شکر وارد بازار نشد و این نمونه همیشه اینجا نگهداری می‌شود. تا درس عبرتی برای دقت بیشتر باشد.

گذری بر نظارت چاپ

معافی برای اینکه اهمیت نظارت بر چاپ را روشن‌تر کند می‌گوید: «در تمام سال‌های قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ناشرانی که تعدادشان به چند نفر هم نمی‌رسید مسئولیت چاپ قرآن را بر عهده داشتند. در همان دوران هم افرادی بودند که دغدغه اشتباهات چاپی را در قرآن داشتند و داوطلب شده بودند تا قبل از اینکه قرآنی به چاپ برسد یکبار قرآن را بازخوانی کنند؛ اما تعداد این مصحح‌ها نیز بسیار اندک بود.

اما بعد از انقلاب چاپ و کتابت قرآن صدها برابر شد به همان نسبت هم تصحیح قرآن بسیار اهمیت جدی پیدا کرد. کار به جایی رسید که چاپ و نشر قرآن از زیرمجموعه اداره فرهنگ ارشاد و اسلامی خارج شد مصوبات خودش را

معافی از همان کودکی سروکارش با کتاب قرآن بوده است. دغدغه‌هایش چاپ قرآن، کارگاه صحافی کتاب قرآن، بیشتر از همه تصحیح قرآن یا حتی رسم الخط‌های قرآنی است می‌پرسم: مگر قرآن خدا تغییر می‌کند که این همه نظارت بر چاپ و نشر قرآن وجود دارد؟

بدون اینکه جوابی بدهد قرآن رحلی را از کشوی میزش بیرون می‌آورد. صفحات قرآن را ورق می‌زند سوره توبه را پیدا می‌کند. با تعجب متوجه می‌شوم که در این قرآن، سوره توبه با «بسم‌الله الرحمن الرحیم» شروع شده؛ است در حالی که همه می‌دانیم این سوره با بسم‌الله شروع نمی‌شود.

معافی می‌گوید: «این اشتباه کوچکی نیست که بتوان راحت از کنار آن گذشت. باید قرآنی که به این مرحله از چاپ رسیده حتماً متوقف شود و بعد از تصحیح، چاپ ادامه پیدا کند. یکی از وظایف اصلی معاونت چاپ و نشر قرآن کریم جلوگیری از همین خطاهای انسانی است.»

دلسوزی کارگر چاپخانه

آن وقت لیخندی می‌زند و می‌گوید: «شاید پیش خودتان فکر کنید چطور این اشتباه صورت گرفته خیلی راحت، یکی از کارگرهای چاپخانه در حین کار، چشمش به این سوره می‌افتد و متوجه می‌شود که این سوره بسم‌الله ندارد

عیار علمی اعراب‌گذاری

به دلیل اینکه هر قرآنی ممکن است شیوه اعراب‌گذاری خاصی داشته باشد؛ مثل شیوه اعراب‌گذاری هندی، ایرانی و مصری. قرآن عثمان طاه‌ها شیوه اعراب‌گذاری مصری دارد. از شیوه‌های اعراب‌گذاری ایرانی می‌توان به کتابت طاهر خوشنویس و نیری اشاره کرد. اگر قرآنی اعراب‌گذاری ضابطه‌مند نداشته باشد تصحیح قرآن جلو نمی‌رود و این اعراب‌گذاری باید عیار علمی داشته باشد.